

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 73 — Субота, 23 мај 1953

**МИКИ ПОЛАЗАК
И
ЊЕГОВ ДВОЈНИК**

ДОБРО КАД БАШ ХО-
МЕШ! ЈА ТЕ ЈЕ ЗА-
ДРЖАВАМ! ЈАХО МИ
ЗБОГОМ! ЈЕ ШТО СИ
СЕ НАВОУТИЛА
ДОБРО...
МИНИ!

ТАМАМ САМ СЕ
НАДАЛА ДА ЋЕМО
САД МАЛО ЖИ-
ВЕТИ НА МИРУ
А ТИ НАЈЕДНОМ...

И ЈА САМ
ТАКО
МИДАМО
...АЛИ

МИКИ ЈЕ ПРИСТАО
ДА ОДЕ
У КРАЈОКУ
У МЕДИОКУ
И ДА НА ПРЕСТОЛУ
ЗАМЕНИ
КРАЈА МИХАЈЛА
...ХИИ
САДА СЕ НАЛАЗИ
ПРЕД
ТЕШКИМ ЗАДАТКОМ:
ДА САОПШТИ
ДА ПУТУЈЕ
А ДА НЕ КАЖЕ
КУДА...

У РЕДУ!
САМ ДА НИ-
КОМ НЕКУ
РЕКИ КУДА
ИДЕМ...

КРИВО
МИ ЈЕ
ШТО САМ
БИЛА
ЈУТА!

ЗНАШ ОБЕРАО
САМ ДА НИ-
КОМ НЕКУ
РЕКИ КУДА
ИДЕМ...

МИКИИИИИ!

ВРЕКАН
ПУТ!
МИКИ!

МИЛО МИ ЈЕ ШТО
СМО СЕ ПОМИРИЛИ!
И МЕНИ!

МИКИЈУ
ЈЕ
ОСТАЛО
ЈОШ
МАЛО
ВРЕМЕНА

НЕ МОРАШ ДА ОБЈАШЊА-
ВАШ... ВЕРУЈЕМ ТИ НА РЕЧ!
А ЈА ЋУ НА НЕКО ВРЕМЕ
ОТИЋИ У ПОСЕТУ

ФИНО
РЕШЕЊЕ,
МИНИ!

ЈЕР ЈЕ ПОСАО...
У НЕКУ РУКУ...
ПОЛИТИЧКЕ
ПРИРОДЕ, ПА...
ЗНАШ... ЗАТО...
ОБАУ...

ГОСПОДИНЕ,
ОВО ЈЕ
ТАКСИ А НЕ
ТЕТЕРИ
ТАНБИР!

БРЖЕ! ТРЕБА
ДА СТИГНЕМ
НА БРОД!

СРЕКАН
ПУТ!

ЗАРАВО,
МИНИ!

ДО ПОЛАСКА
БРОДА ОСТАЛО
ЈЕ ЈОШ СВЕГА
САТ И ПО!

ЈЕСАМ МИ
СТИРАО НА
ВРЕМЕ?
ДА ТЕ
ЗАКА
СНИТИ!

ЈЕСТЕ! ВЕЋ
СМО СЕ
БОЈА

У
МАУРЕМ
БРОЈУ!

МИКИ
СТИЖЕ
У
МЕДИОКУ

(9)

Пилот је испустио канту, хитро се окренуо и откочивши револвер потрчао као без душе према старом норвешком броду. Још један дуг и жалостан крик зачуо се с брода.

Трчао је преко клизавих палуба, пребацивао се помоћу ужади с једног брода на други, падао и устајао, верао се по дестинама хитро и окретно као мајмун. Дрхтајући од страшног предосећања, стигао је најзад на француски брод. За време те поманне трке оптуживао је и грдио себе што је девојку оставио саму. Ни сам није знао због чега је био убеђен да се та непозната створења која су одвукала Кернфорда крећу само ноћу. Тек што је стигао до врата салона, зачуо је животињске крике који су допирали негде из утробе брода.

— Лиета! Лиета! — Плућа су му се надимала од замора, а зној је потицао из ње и заслепљивао му очи. Потрчао је у њену кабину. Намештај је био испретуран, а храна коју је спремила и спаковала била је расута свуда по поду. По свему се видело да се Лиета Линколи очајнички бранила. Али, кабина је била празна. У њој није било витке, тамнокосе девојке.

Пилот је излетео у ходник и, трчећи према мрачном пролазу кроз који је био одлучен механичар, приметио је како се у дну тога тунела нешто беласта. Потрчао је брже. На поду је лежала мала марамица, из које га је, кад се сатнуо да је подигне, задахнуо пријатан, нежан мирис. Лиетина марамица!

Још очајнији, журно је кроз мрачни, напуштени ходник, по коме је тог истог јутра ишао за троговима крви која је капала из Кернфордовог тела. Кад је стигао до отвора за прелаз, у светлости сунца на заласку приметио је неко кретање на једном шпанском теретном

броду који се налазио недалеко од „Иа д'Тараскона". Од тога призора сједила му се крв у жилама. Над оградом палубе било је наднето неописиво одвратно лице и горњи део трупа неког нестварног, неземаљског бића, какво Стратерс никад у животу није видео. По општем облику било је донекле слично човеку. Али очи су му биле избуљене као у сове и сабласно беле. Из дуге, замршене косе тога чудовишта, која је личила на црну гриву, избијала су два кратка, крива рога.

Стратерс је потегао револвер, напуштено и опадло баш у тренутку кад је чудовиште, брзином мафиошара, ишчезло из оградe. Пилот није могао да оцени да ли га је погодно или не.

У том тренутку, с другог краја брода на коме је било то нељудско створење допрло је звук неразумљивог, грленог говора и тешки топот гломазних створења која су бежала по трулој, клизавој палуби. Први пут Стратерс је угледао отмицаре: страшна чупава створења слична мајмунима. Они су брзо трчали преко трошне палубе, носећи између себе беживотно,

гарицу у несрећу, доводила га је до лудила. Док је стајао готово ошамућен, не знајући шта да предузме и где да је тражи, схватио је да та чудна бића имају готово људски разум, да добро познају све путеве и пролазе на том гробљу бродова и да су његови изгледи да их пронађе и спасе деовојку врло мали.

Пошто је обрисио зној који му је нагризао очи, погледом пуних туге прелетео је део хоризонт, који се жарно у светлости сунца на заласку. Визија нежног тела Лиете Линколи растрзаног рукама тих отмицача кидала му је душу.

Тек сада му је било јасно колико му је та девојка постала блиска.

— Најзад, — изустрио је гласно, — мислим да је најбоље да одем и да завршим посао на хидроавиону.

Била је пука срећа што је, иако дубоко заокупљен мислима, приметио да се иза кормиларске кабине на шпанском теретику покренула нека сенка.

Опрезно, корак по корак, као вођен неким шестим чудом, привучио се кабини преко старих,

млитаво тело девојке. Ипак, и поред приличног растојања, Стратерсу се учинило да она није мртва.

Мада је потрчао за њима као луд, није успео да их стигне. Чудна рогата бића ишчезла су међу олупинама бродова.

VIII

Клоуно од страха и заморен другим, безуспешним гоњењем, Стратерс је за тренутак застао. Сазнање да је потпуно беспомоћан и да ништа не може учинити да би спасао мучења и смрти своју дру-

трулих дасака. Није скидао поглед с необичне, црне сенке, јер му је изгледало да је у њој препознао склучачко тело једног од тих страшних бића. У полутами која се постепено згушњавала јасно је могао да види издату кривих рога.

Срце му је ударало све јаче док се, стопу по стопу, приближавао томе месту. Тада, скупивши сву снагу и с напереним револвером, у једном скоку заобишао је угао кабине. Оно што је угледао испустило га је језом. За тренутак учинило му се да се нашао лице, у

лице с једним од оних нестварних чудовишта које ствара ничим необуздана машта неких писаца.

Необично широких плећа, таласасте, црне и замршене косе у којој су се глава и рамена готово губили, с једном испруженом руком, лежало је ово чудно створење полу ослоњено на зид кабине. Тада је Стратерс схватио да је његов метак погодно циљ, јер је међу чвороватим црним прстима чудовишта мирио првен поточић крви. Оно што је лежало пред пилотским ногама ипак је било људско биће, које је припадало црначкој раси. То се видело по пласнатом носу, пепељасточијој кожи и краткој, ковржавој коси. Дуга, замршена коса која му је падала по плећима, рогови и остали украси били су, очевидно, део свечане одеће какву носе афрички врач. Дебели колутови намазани белом бојом чинили су да му очи изгледају као код сове.

Црнац га је гледао закрвављеним очима са жућкастим боњачама. Његов поглед потсећао је на поглед уловљене, рањене звери. Стратерсу је било јасно да мора да дела брзо ако жели да сазна нешто од њега. Светлоцрвена локва ширила се све више и разливала по палуби зеленој од буђи и маховине. Управо је цев револвера тачно међу очима рањеника и претећи рекао:

— Слушај! По свему изгледа да ћеш умрети. Ипак, ако будеш говорно и казао ми оно што ћу те питати постоји могућност да те спасем.

Црнац је са чуђењем и неразумљивом одмахнуо главом претрпаном украсима, знацима његовог свештеничког позива. Од тога покрета размачало се дуго, чупава крзно и Стратерс је на врату рањеног чудовишта угледао неколико огрлица, које су засветлуцале под последњим зрацима сунца.

Врач, — Стратерс је био сигуран да је црнац био врач, — склопио је руке и подигао их покретом којим се од памтивека моли милост. На његовим рукама заблестале су широке металне гривне, украшене крупним каменовима разних боја.

Читаво време врач је гледао пилота својим ситним очима, не трепнувши ниједном. Кад је покушао да дубље удахне ваздух, његове сиве усне мало су се размакле и откриле ред жутих, оштро зашљених зуба. Стратерс је помислио да човек који лежи пред њим си-

гурно припада неком људжерском племени које се настанило на острву избуљених бродова, где сачекује и убија несрећне путнике чије су бродове океанске струје и ветрови довели у Саргаско Море.

Црнац се поново помакао и проговорно испрекиданом грленим гласом, у коме је Стратерс више осетно него разумео неке познате речи и акценте. Док је рањеник мрмљао, Стратерс се напрезао да погоди којим језиком говори. Морао је да дозна судбину Лиете Линколи. Тада, на његово велико чуђење, схватио је да врач говори неким готово неразумљивим француским дијалектом.

Нада му се повратила. Заповеднички је подигао руку и проговорио полако и разговетно:

— Слушај! Помози ми и ја ћу покушати да те спасем. — Црнац га је гледао укоченим погледом и главом му дао знак да понови. Пилот га је послушао, изговарајући јасно сваку реч. Најзад, изгледало да га је црнац разумео, јер је двапут климнуо главом. Оставивши револвер на дохват руке, Стратерс се журно наднео над рањеником и парчетом неког старог једра чврсто му узвезао леву, рањену руку, да би зауставио нагли излив крви.

— А сад, — рекао му је кад је завршио преврћање — поставићу ти неколико питања. У случају да ми не одговориш на њих, одмах ћу скинути завој и онда је с тобом свршено. Дакле, куд су одишли беду девојку?

Једва разумљивим француским језиком врач је промрмљао нешто о великом броду са шест прстију. Стратерс га није прекидао, јер је знао да је црнац изгубио много крви пре него што му је он ставио завој. Урезивао је у главу сваку његову реч, надајући се да ће касније моћи да протумачи нека неразумљива места.

— Колико је удаљен тај брод?

— Петер ен лије...

Стратерсу је требало дуго времена да протумачи ово објашњење. — Можда једну лигу — сетно се најзад. Тек тада му је постало јасно да врач говори француским језиком којим се говорило још у 18 веку.

— Удаљен... готово острво...

— мрмљао је црнац даље.

— Је ли бела девојка мртва?

— Наставиће се —

ПОСТАНАК ЗЕМЉЕ

Човек је дуго мислио да је планета на којој живи тек нешто мало старија од њега. Још у XVII веку (1654) ирски бискуп Ушер, на основу проучавања библијских текстова, изнео је мишљење да је Земља "створена" 26. октобра 4004. године пре наше ере, па је чак навео и тачно време кад се тај догађај одиграо — 9 часова изјутра. Отада, за више од једног столећа, проглашаван је за јеретика и јавно спаљиван сваки онај који би нашој планети приписивао неки ранији датум постанка.

Земља је много старија

Почетком XIX века, неколико усамљених пионира науке створило је једну нову научну дисциплину — геологију. Испитујући облик и састав земљишта, они су приметили да сваки слој стена садржи остатке биљног и животињског света типичне за време кад су ти слојеви настали. То их је нагнало на нејасна наслућивања о дугим временским раздобљима која су карактерисала велике промене климе, топографије и живота на Земљи. Како се ипаче може објаснити налазак китовских скелета на планинским врховима или постојање морских талога у равницама далеко од данашњих мора и океана? Откуд остаци палими у Енглеској или глетчерских наноса у Бразилији? Најзад, циновски Дарвинов рад на теорији еволуције дао је човеку један повезан, хронолошки систем. Календар фосила потиснуо је на тај начин епоху стварања наше планете за милионе година уназад.

Но, још је требало чекати на једно научно мишљење о

старости Земље које би било изнесено са извесним степеном релативне тачности. То је омогућило тек откриће радиоактивности, негде почетком овога века. Радиоактивни елементи: уранијум, торијум, радијум постепено се распадају, прелазећи у друге елементе чија је судбина истоветна, да се најзад, као крајњи резултат, добије једна смеша олова. Тај процес тече сталном брзином, која нам је позната. Према томе, по садржају оловне смесе у неком минералу може се лако и прилично поуздано одредити старост тога минерала. На основу једне такве радиоактивне анализе стена скупљених на свим континентима, дошло се до закључка да се Земљина кора стврдула пре отприлике три милијарде година. Слични резултати добијени су и на основу других научних метода.

Човек је само загребао Земљину кору

Кад се пређе с проблема кад је на питање како је постала Земља — наука ступа на знатно непоузданије тле. Свако изучавање постанка наше планете условљено је познавањем њеног данашњег стања. А оно је прилично оскудно. Најдаља тачка до које је човек продор кроз Земљину кору јесте једна бушотина на изворима нафте у САД дубока 6.156 метара, што представља једва један хиљадити део Земљиног полупречника.

Али, једно је изгледа сигурно: Земљина унутрашњост представља праву ужарену пећ. Бушења су показала да се до извесне дубине температура пење за 1° Ц на свака 33 метра отприлике. На 3.000

метара дубине она већ достиже тачку кључања воде (100° Ц), а на 48 километара тачку топљења руде (700—1.700° Ц). Међутим, на већим дубинама повећање температуре с порастом дубине све је мање, тако да максимум — у средишту Земље — износи отприлике 5.537° Ц, што је једнако температури на површини Сунца. Недавно открића показују да велик део топлоте горњих слојева потиче од радиоактивних елемената.

Три слоја

Већина геофизичара сматра да се Земља састоји од три различита, концентрична слоја. Претпоставка да њу у целини сачињавају исте оне стене и минерали као и на површини отпала је, јер би онда Земља била упола лакша него што је. Научници се слажу у томе да средиште Земље претставља огромну грудву ужареног, растопљеног гвожђа (можда с примесом никла и неких других елемената), која има у полупречнику 6.436 километара. Физичка својства ове огромне грудве потпуно су нам непозната, јер страховити притисак коме је она изложена (преко 3.250 тона на један квадратни сантиметар), доводи до да присто здоби молекуле гвожђа и да их претвори у неку густу супстанцу сличну течности, али ипак различиту од свих течности које човек познаје и које је у стању да замисли.

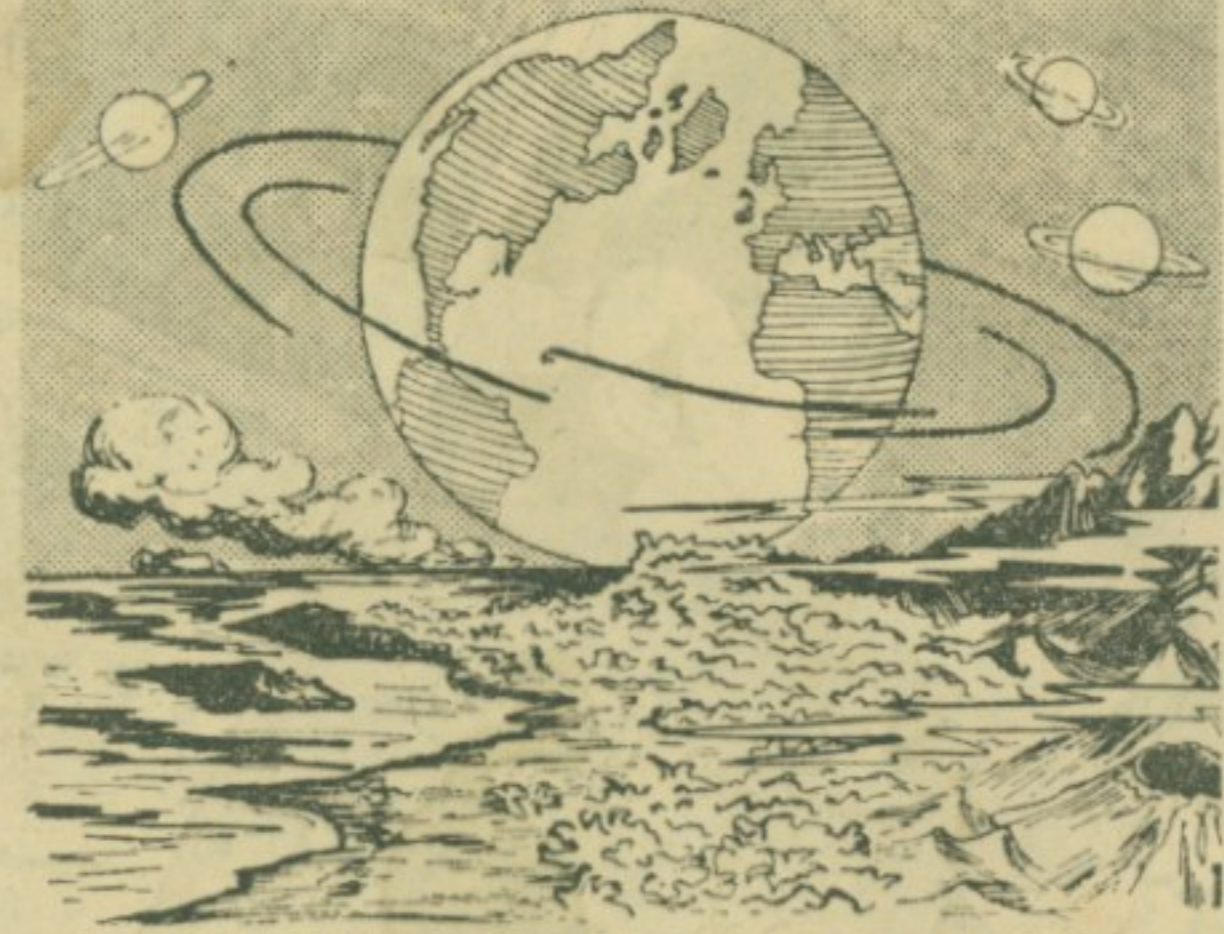
Око овог језгра налази се средњи слој, дебело око 3.200 километара. Наука само наслућује његов састав. То би требало да буде једна тешка, сивозелена руда, такозвани олинит, састављена од силиката

гвожђа и магнезијума. Ближе језгру она се налази у стању белог, а даље од њега вероватно у стању црвеног усјања.

Најзад, долази "танка" кора по којој људи газе. Она се такође дели на слојеве. Најдоњи је, изгледа, састављен од базалта, а најгорњи од гранита. Дакле, руде које сачињавају поједине слојеве поређане су по тежини. На "дно" је пала најтежа — гвожђе, а из-

сачињавају више од половине звезданих "становника" васноне. Друге су се претвориле у звезде-тројке или, као што је случај са Северњачом, у петорке, које гледане голим оком изгледају као једна звезда. Али, било је и таквих случајева — свега око један од сто — да се то тило није распадо, већ је из космичког облака настало једно једино језгро.

Према томе, Земља је у почетку била велика ужарена

над ње налазе се олинит, базалт и најзад гранит.

Распадање звезда

На основу свега што је о Земљи досад познато, изложиво је пре годину-две теорију о њеном постанку Церар Книпер, астроном Чикашког универзитета. Као и већина савремених теорија, и његова заступа мишљење да су све звезде настале из неодређених гасовитих облака и космичке прашине, који су лутали свемирно. Окрећући се великом брзином око својих полова, већина ових звезда распала се на две, стварајући на тај начин звезде-близнакиње, које

грудва растољене материје, која се кретала својом путањом. У то време најтежи елементи пали су у средиште грудве, док су лакши пливали на површину. Лагано, њена кора почела је да се хлади.

Тако су настали први континенти. По целој Земљи дијали су се непрекидно пламени и дим, а силвити водоскопи растољених стена избијали су на површину. Постепено, гомиле гранита и базалта почеле су се стврђавати.

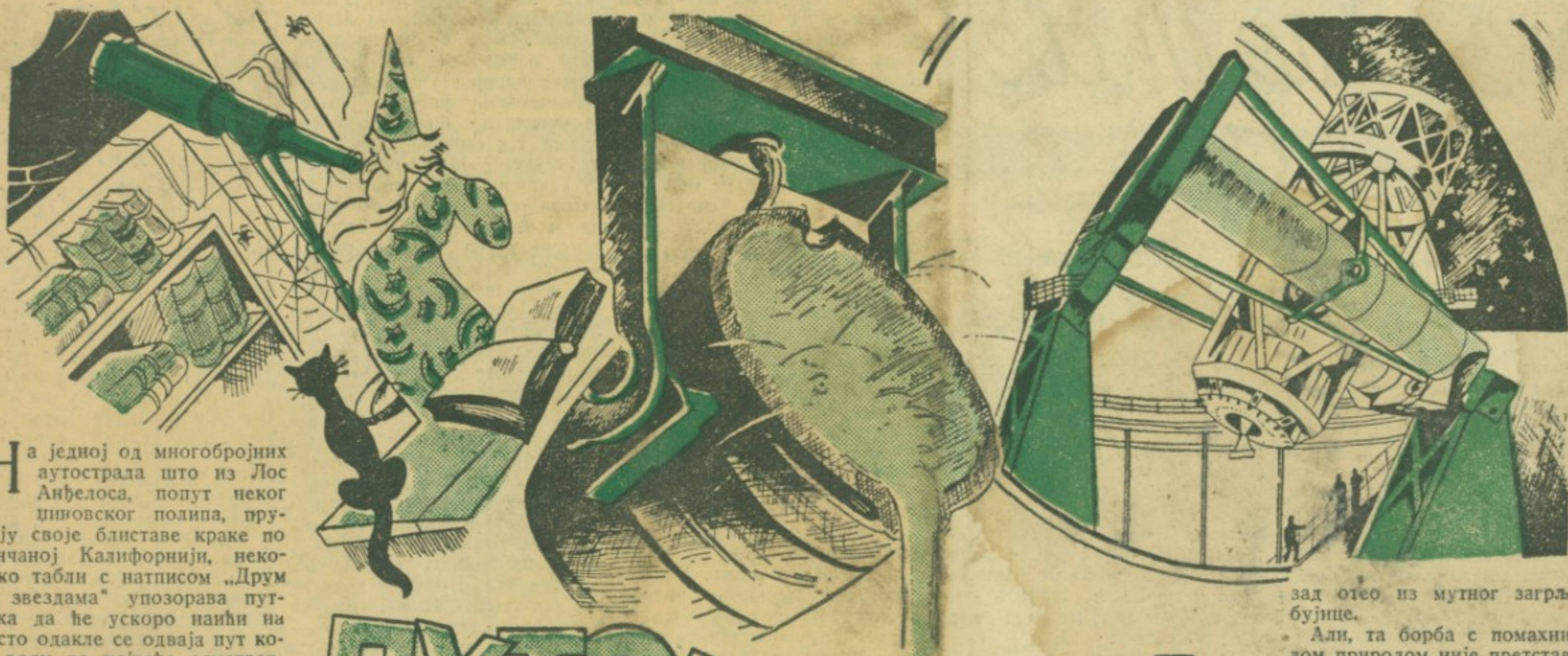
Мора и планине

Док се Земља стврђавала и борала, почела су настајати

мора. Наиме, упоредо са стврђавањем стена, шикљали су увис млазевни водене паре и угљене киселине, образујући тако првобитну атмосферу. Била је то огромна маса густих облака, који су прекривали земљу вичитом тамом. Кипа, долазећи из највиших слојева, падала је с прекидица, али, чим би пала на Земљину површину, прокључала би и опет би се претворила у пару. Хиљадама година сунчева светлост није могла да пробие тамни омотач облака. Но, дошао је дан кад је кипа пала и остала на Земљи. Настао је прави потоп, који је вероватно трајао неколико векова. А кад су се облаци најзад растурили, океани су први пут засветлуцали под дејством сунчаних зракова који су допрли до Земље.

Настављајући да се хлади, Земља се под својим спољним омотачем и даље скупљала, као што се назира осушења јабука испод своје коре. Набирала се и Земљина кора, стварајући тако планине на својој површини. Бурни периоди стварања планина смењивали су се с периодима затишја, за време којих су кише нагрисале планинске врхове и дубиле кањоне и кланце.

По мишљењу већине геофизичара, ми живимо у једном таквом бурном периоду настанка планина. Највише планине наше планете — Хималаји, Алпи, Кордијери — настали су у току последњих 60 милиона година. Најмлађе од свих свакако су Каскаде, на западним обалама америчког континента, које су се издигле из мора пре "једва" милион година. Њихово издизање пратила су многобројне вулканске ерупције, чији су трагови и данас видљиви. Свада око Тихог Океана, од Аљаске до Индије, вулкани образују прави ватрени појас. Постоје докази да се Хималаји и остале велике планине још и данас дижу.

На једној од многобројних аутострада што из Лос Анђелоса, попут неког цинковског пописа, пружају своје блиставе краке по сунчаној Калифорнији, неколико табла с натписом „Друм ка звездама“ упозорава путника да ће ускоро наћи на место одакле се одваја пут који води до највеће осматрачнице васионе, до опсерваторије Паломар. У том храму астрономије, под куполом вртоглавих димензија, налази се највећи телескоп на свету, који је неуморном духу човеком открио нове видике. Најделикатнији и најскупљи његов део јесте велико огледало пречника преко пет метара, чија је изградња трајала пуних осам година и стајала готово исто толико милиона долара.

Историја постанка паломарског огледала није само дуга, компликована и скупа, већ и пуна самопрегорног, неуморног рада и драматичних заплетова. Она је почела 15 фебруара 1928 године, кад је Виклиф Розе, председник управе Рокфелеровог задужбине, примио једно писмо. У њему је нашао отисак једног чланка под насловом „Разне могућности хипердимензионалног телескопа“, који је тек шест недеља дошле није требало да буде објављено у познатом америчком часопису „Харперс магазин“. Писац чланка Џорџ Елери Хејл, тадашњи директор опсерваторије на Маунт Вилзону, добро је знао шта ради. Јер, химна коју је у свом чланку исцрпљиво у част опсерваторије која још није ни постојала била је уствари намењена само том једном читаоцу, који је једини могао да обезбеди средства за остварење његове смеле визије.

Виклиф Розе пажљиво је прочитао чланак и истог дана упutio аутору телеграфски одговор: „Заинтересован сам“. С те две речи почела је бурна историја највеће, најмодерније и најскупље опсерваторије, највећег телескопа, а с њим и највећег телескопског огледала на свету.

Био је то дуг и трновит пут. Пре него што се прешло на посао, требало је рашчистити многа гобројна важна питања. Да ли уопште постоји таква врста стакла чија се површина неће мењати под утицајем притиска или температуре? Има ли стакла које не прска? Може ли се начинити стакло велике површине а да у њему не буде ниједног јединог ваздушног мехурића? На сва ова питања само је један човек био у стању да одговори: професор Елиху Томсон, један од пионира америчке индустрије. По његовом схватању, суштина читавог проблема била је — стакло добијено од истопљеног кварца.

Тако је професору Томсону поверена изградња овог огромног телескопског огледала. За тај посао стављене су му на располагање лабораторије предузећа „Ценерал електрик“ у граду Лину, док је за његово ливење била уређена велика хала са специјалним пећима за топење и хлађење, контролним инсталацијама, разним инструментима и алатима. Преко стотину људи радило је годину и по дана само на припремама, нестрпљиво очекујући дан кад ће се приступити ливењу огледала. Тај дан је најзад дошао, али је донео само несрећу. Пред сам његов завршетак, неколико минута пре поноћи, у пећи за ливење настао је кратак спој. Још вредла стаклена маса почела је да се хлади исувише брзо. Одједном, одјекнуо је прамуо прасак: огледало је прснуло. Месеци и месеци напорног ратили су у неповрат тог претпоследњег дана године

ПУТОВАЊЕ НА „КРАЈ СВЕТА“

1931, а с њима и 600 хиљада долара колико су износили додатајни трошкови.

Теорија професора Томсона показала се као непримењива, па су се морале тражити нове могућности, нови путеви. После свестраног трагања за подесним материјалом, избор је пао на стаклену масу звану „спрекс“, док је сама изградња огледала поверена другом човеку и другом предузећу.

Прошле су отада готово две и по године кад је најзад осувану 25 март 1934 — дан кад је је у Коринговим фабрикама крај Њујорка требало да буде изливено највеће телескопско огледало на свету. Хиљаде посетилаца прошле су тога дана кроз велику фабричку капију. Управа фабрике постарала се да на овај свечани чин позове најпознатије научнике, уметнике, спортисте, филмске и позоришне глумце. Око стотину новинара, радио и фоторепортера похрило је на позорницу тог великог догађаја.

Кад су све званице биле на окупу, руководилац експеримента др Мак Коли дао је знак за почетак. Истог тренутка један радник, заштићен шлемом, азбестном кецељом, огромним рукавицама и гломазним чизама, отворио је врата пећи за топење. Неколико радника одмах му је прискочило у помоћ, спретно дохватили велику кутлачу и загријало је у уснијану масу, а затим њену садржину сручили у једну другу пећ, која је личила на ескимску колибу. У њој је огледало требало да се излије и охлади.

Све је ишло добро, тачно онако како се и очекивало. Изненада један радник одвојно се од својих другова крај пећи и узбуђеним гласом саопштио Мак Колију да се један део унутрашње површине калупа одвалио и да сад лута по уснијаној стакленој маси. Била је то поражавајућа вест. Опет су пројале године напорног

рада, пропале су толике наде и — преко милион долара.

Идућег лета учињен је нов покушај, опет под руководством Мак Колија. Овога пута с више успеха. Лив је одлично успео и стаклена маса већ неколико дана налазила се у пећи за хлађење, кад су наступили непредвиђени догађаји. Оближња река Ченанг, после неколико узастопних провала облака, излила се из корита и за тили час својим мутним водама опколила приземну просторију у којој се налазила пећ с огледалом. Доспела вода до пећи, стаклена маса почела сувише брзо да се хлади и — опет ће морати да се почне испочетка.

Пуна три дана и три ноћи читава војска радника, ватрогасаца и грађана борила се против разбеснеле воде, подижући препреке њеном надирању. Три дана и три ноћи, без хране и сна, понекад сатима до појаса у води, Мак Коли је чувао своје огледало, да би га нај-

зад отео из мутног загрљаја бујине.

Али, та борба с помахниталом природом није претстављала ништа у поређењу са четири месеца стрепње и неизвесности који су још имали да прођу док се огледало не охлади и пећ за топење отвори. Кад је то најзад учињено и Мак Коли својим прецизним инструментима прегледао читаво зелено-жуту површину сантиметар по сантиметар, погледао је усхићено своје сараднике:

— Не могу ништа да пронађем, баш ништа! Изгледа ми да је наше чедо без мане!

Тако је рођено огледало Паломарског опсерваторије. Али, пре него што је уграђено у њен телескоп, морало је да одна брушење, које је трајало неколико година. Данас оно са чињава најважнији део цинковског инструмента који је омогућио човеку да сагледа фантастичне даљине васионе до којих не би могао да доспе чак ни у ракети која би се кретала брзином светлости — 300.000 километара у секунди Јер, с једним таквим „васнонским супер-експресом“ човек би морао путовати: од Лос Анђелоса до Берлина — тридесет секунди, до Сида — осам минута, од једног краја сунчаног система до другог — једанаест сати, до Сунцу најближе звезде — четири и по године, од једног краја Кумове Сламе до другог — стотину хиљада година, до најближег звезданог система — милион година, а до крајње границе вида паломарског телескопа — једну милијарду година!

ЗАШТО НИЈЕ ПЛАКАО

Раја био код зубног лекара, па кад се врати почео да се хвали тетка-Белки:

— Данас нисам плакао код зубног лекара.

— Браво! Зато што си био тако добар дају ти двадесет динара, — казала је Белка. — Ето, видиш да то није било страшно.

Пошто је узео двадесет динара, Раја је наставио: — Па и није, јер зубни лекар није био код куће!

ИСПРАВИО СЕ...

Шиља сретне на улици једног познаника и упита га: „Како је вашем оцу? Но, по његовом жалосном лицу опазим да је погрешно и сети се да му отац није више жив. Да исправи своју грешку, доладе брзо: „Е ли још увек мртав?“

РАЗЛИКА

Ујка Паја грди Влају што је домаћи задатак слабо израдио, па му каже:

— Е, мој Влајо, кад је Вашингтон био у твојим годинама, био је најбољи ученик у разреду.

— Да, ујка Пајо, али кад је био у твојим годинама он је већ био председник Сједињених Америчких Држава.

Walt Disney's

Петар Пан

Звончићу је КРИВО ШТО ЈЕ ПЕТАР ОТЕКАО НОВЕ ДРУГОВЕ

ВЕНДИ ЈЕ БРЗО ПРИШИЛА СЕНКУ, И ПЕТАР ЈЕ УСТАО ДА ЈЕ ИСПРОБА

НЕКЕ ВИШЕ ПОБЕКИ! САД МОЖЕМО ДА ПОЂЕМО У ЗЕМЉУ НЕДОБИЈУ!

НЕДОБИЈУ?

ПАМТИТЕ... АКО ПОЋЕТЕ, ГА МНОМ, МОРАТЕ МЕ СЛУШАТИ!

РАЗУМЕМ!

И ЈА!

АЛИ, ПЕТРЕ... КАКО КЕМО СТИЋИ ДО НЕДОБИЈЕ?

ЛЕТЕЌЕМО, РАЗУМЕ СЕ!

ЛЕТЕТИ?

СИГУРНО! ТО ЈЕ БАР ЛАКО!

ОН ЛЕТИ! УМЕ ДА ЛЕТИ!

ОДВЕТЕО ЈЕ!

ЗАМИСЛИТЕ ОНО ШТО ВАС ЧИНИ НАЈСРЕЊИЈИМА... ТО ЈЕ КАО ДА ИМАТЕ КРИЛА!

ВЕНДИ, ЈОН И МАЈКЕ ЖЕЛЕ ДА СА ПЕТРОМ ПАНОМ ОДЛЕТЕ У НЕДОБИЈУ. АЛИ, ПРВО ТРЕБА ДА НАУЧЕ ДА ЛЕТЕ

И ВИ УМЕТЕ ДА ЛЕТЕТЕ! МИСЛИТЕ САМО НА НЕШТО ЛЕПО!

ИГРАЧКЕ НА ЈЕЛКИ? САНКАЊЕ? СНЕГ?

НА ПИРАТЕ И МОРСКЕ СИРЕНЕ?

НА СЛАДО-ЛЕД?

Људи често и не примећују благодети ствари док не дође до њихове нестанице. Човек просто одврати славину и има воде колико год хоће. При томе се готово никад не сећа оних којима би и стоти део воде коју је он утрошио, рецимо, на јутарње умивање спасло живот у некој пустињи или на морској пучини, а још мање му пада на памет огромна улога воде, једног од најинтересантијих хемиских једињења, у развоју живог и минералног света.

И вода има своју историју

Пре много милиона година, Земља је била ватрена кугла обавијена уснијаним гасовима, међу којима је било доста кисеоника и водоника. Док су још били у тако загрејаном стању, та два елемента нису се могла спојити. Постепено хлађењем од њих се створила вода, која је као врела киша у млазевима падала на још танку и нестабилну кору младе планете. Вода је постала стваралац и заштитник првих живих ћелија које су у њој настале. Земља је у свом раном детињству имала „срећу“ да задржи довољне количине во-

доника, тог најлакшег гаса. Њена величина и удаљеност од Сунца биле су одлучујуће у томе. Да је неки од тих двају услова био другачији, Земља би изгледала гола и сува, као, рецимо, планета Меркур или Месец, којима су Сунце, односно Земља, „украли“ својом већом привлачном снагом тај лаки гас, или би, као друга крајност, била преплављена дубоким океанима. Зашто се водоник на Земљи није спојио са азотом или угљеником, градећи амонијак односно барски гас, метан, као што је то случај са Јупитером и Сатурном — то научници још нису успели да објасне.

Вода и планине

У морима живе микроскопски ситне животињке, обавијене кречним и кременим скелетима. Кад оне умиру, њихови скелети падају на дно. Ту се они таложе милионима година. Наслага тих ситних љуштурица постепено расту и најзад се дижу из мора. Тако су постале многе високе планине. Чак и наш Триглав био је некад на дну мора, где су га створиле те ситне животињке.

Вода је створила планине, али вода ће их и срушити. Кише, снегови, потоци и реке неуморно и неумољиво криве свако узвишење на Земљи. Једнога дана Земља ће бити равна, као данашње равнице,

степе или пустиње, океани ће постајати све плаћни због речних наноса, а вода ће преплавити данашње копно, јер је има толико да би потпуно равну Земљу могла да прекрије слојем дебелим 4.000 метара. Ипак, то су само маштања, јер се исто тако може претпоставити да ће доћи до новог набирања Земљине коре и да ће се створити нове планине на местима где их данас нема.

Хемија, физика и вода

Тешко је замислити како би изгледала хемија без ове течности. Вода има особину да може да раствара, више од ма које друге течности, разне соли и друге материје. Што је најважније, већина тако растворених чврстих тела у води може да проводи струју и може да се разлаже на такозване јоне, који омогућују да различита раствора једињења лако реагују међу собом и тако граде драгоцене нове производе.

Вода је најгушћа на четири степена изнад нуле. Тој њеној необичној особини треба да захвале за живот преко зиме многобројне водене животиње, јер се на већим дубинама вода може да охлади само до четири степена; пошто је на тој температури најгушћа, више се не меша са горњим, лакшим слојевима воде који се замрзну.

Што је хладнији, лед се све више шири, што није случај са другим чврстим телима. Невероватна је његова снага; и најјача челична кугла, напуњена водом и јако хлађена, прснуће кад се вода у њој заледи.

Вода у нама и око нас

Куд год погледамо, свуда ћемо наићи на воду, ма и у скривеном облику. И најсувљи дрвени намештај, зидови и под садрже увек по неколико процената влаге. У соби у којој се налазимо увек у ваздуху има вода до једног литра воде у облику водене паре. Многи кристали у природи, на пример стипса или плавни камен, дугују свој правилан облик и боју баш води коју чувају у себи. Ако загрејемо лепо кристал плавог камена, он ће се распсти у бело прах јер је изгубио воду.

Жива бића, међу којима и човек, састављена су углавном од воде. Људски организам садржи до 80 од сто ове течности. Има животиња које садрже још више воде: лепа, делујава медуза садржи само око један од сто чврсте материје!

На западној обали Норвешке налази се фабрика „Норск Хидро“. Кад су у прошлој рату окупирали ову земљу, Немци су приступили великом проширивању фабрике, јер им је очигледно била необично важна. Ни савезници нису седели скрштених руку. Често су ескадриле бомбардера надлетале обале тог мирног фјорда и бацале бомбе, диверзантске групе вршиле су саботаже, а један брод-цистерна пун производа ове фабрике потопљен је у Северном Мору. Фабрика је произвођила један од састојака за тајно оружје V-3, којим је Хитлер претио пред крај рата.

„Норск Хидро“ је као силовину употребљавао само чисту воду. Човек би рекао да ту збиља нема ничег опасног. Производ је био такозвана „тешка вода“, које има у веома малим количинама у свим природним водама. У кубном метру обичне воде има два литра тешке. Кад се издвоји чиста тешка вода — а тако се назива због тога што се састоји из изотопа водоника, који је два пута тежи од обичног — сазнајемо њене чудне особине. Кад је има мало у обичној води, она нема утицаја на организме; кад је има један од сто, постиче развитак организама. У чистој тешкој води нема живота; она делује као отров.

Хитлерово тајно оружје V-3 било је уствари атомска бомба! Тешка вода је један од најважнијих саставних делова уранских пећи, које могу да производе атомске експлозије.

Варо су постала имена?...

БЕЛА КУЋА

Иза имена Беле куће, седишта председника Сједињених Држава, налази се једна романтична и романтична историја. Кад је Џорџ Вашингтон, први претседник Америке, упознао и запросио своју жену Маргу Кестис, имала је она једно мало имање поред реке Паменки. Малу вилу на том имању звали су „Бела кућа“. Кад је после више година у Вашингтону саграђена резиденција за председника, Вашингтон је, сећајући се лепих дана проведених у малој вили на обали реке, предложио да се његовом претседничком дому да име Бела кућа. Прва „Бела кућа“ била је разорена за време грађанског рата 1861 године.

ЛЕОПАРД

Великој, шареној животињи из рода мачака дали су име још стари Грци и Римљани. Они су сматрали да је леопард постао укританска лава и пантера и зато су му дали име у коме се налазе називи за обе животиње. Наиме, они су од имена лео — лав и пардос — пантер начинили име леопард.

ПТИЦА узбунила село

Једне ноћи у марту 1926 године, о томе је онда и у новинама писао, настала је права узбуна у село Бољанићу, недалеко од Грачанице, у Босни. Из велике мочваре зване Џубма, што на турском значи провац, одјекивали су тајанствени гласови, најчешће слични рикању вода. Сељаци, тргнути из сна, појурили су напоље, а неки су осули паљбу из пушака у правцу мочваре. Од тога времена, па за неколико недеља, становници овог села, нарочито пред зору, стално је будило то рикање и многима терало страх у кости. Нико није знао да објасни шта је то, па су се, као и обично, шириле

мачкој, Холандији, у долинама Дунава и Волге, затим уз реке и мочваре средњег Сибира, јужне и средње Европе итд. За време сеобе посећује Северну Африку, али не одлази дубље у унутрашњост континента. Глас јој је снажан и непријатан, помало језив, а нарочито у тихој ноћи, и далеко се чује. Букање — слично рикању вода — изводе само мужјаци с пролећа, а у остало доба године глас букавица сличан је грактању гаврана. Букавац се обично оглашава ноћу и пред зору. Велик је као овећа врапа, али изгледа већи од ње, јер често костречи перје, а у стању је и да га стегне уз тело и тада изгледа много мањи. Боја му је перја као рђа, с црним пегама, и унеколико личи на боју перја сове. Лет му је трам и тих, готово нечујан. Дању спава у трци, а ноћу се диже и лети високо. Доста је лењ, спор, плашљив и подозрив, препреден, лукав, пакостан и подмукао. Ноћу тражи храну, коју сачињавају углавном рибе, особито чикови, карашни, лињаци, а такође и жабе, змије, гуштери, младе птице, водени мишеви, пијавице, гусенице итд. Све животиње које може да прогута одмах убије, а оне које су веће он бесно напада ако му се приближе. Обично се повлачи пред већим противником, али кад се нађе у теснацу он му дрско поће усусрет и удара га кљуном са толико беса и брзине да се и човек мора припазити да га не повреди. Покушаји да се припитоми нису изменили његову ћуд.

којекавке баске приче о пропастима света. Готово сваког дана, највише ноћу, народ се испуњава око мочваре, зарасле у трску и шибље, и са зељом, свако пола часа, ослушкивао чудне гласове из мочваре, и то увек три до четири пута узастопце. Глас је био јак и помало промукао, а ноћу је могао да се чује и на удаљености од четири километра. Нагађања су се ширила, док једнога дана неколико селаних сељака није уздуж и попречно прешло целу мочвару и у њој ухватило једну птицу, перја жута као трска у којој су је напали. То је била птица букавац, која се назива још и другим именима: букач, бик, воденбика, водени бик итд. Птица букавац спада у род чапчи. Она је исте грађе и начина живота као и чапља, само су јој ноге нешто краће, а врат дебији. Честа је у Не-

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ...

И сами видите да ова животиња припада породици коња, али није коњ. Данас је то прилично ретка животиња. Дугачка је колико и зебра, али има мању главу и краће уши. Тамне пруге има само по врату и грудима. Живи сличним животом као и зебра, обично у заједници, по тридесетак. Пребива по равнинама Јужне Африке.

Да ли знате како се зове та животиња? (Квага)

Улица саобраћајних преступника

Ова улица с правом носи име Улице преступника саобраћајних прописа. Погледајте само шта се на њој збива! Није овда чудо што се саобраћај толико узбудио да је добио грозину и морао да легне у постељу. У његовој белелици нађена је следећа примедба: „Приликом регулисања саобраћаја у Улици преступника данас у подне видео сам свега осам лица која су се држа-

ла саобраћајних прописа, док је њих 15 учинило такве прекршаје да сам сваког часа очекивао несрећу“. Погледајте нашу слику, која претставља Улицу преступника тачно у дваесет часова, и пронађите ко се на њој огрешно о саобраћајне прописе а ко није!

Лича обележена бројевима 6, 8, 9, 13, 14, 15 и 17 понашају се како треба. Остала су се огрешила о саобраћајне прописе из следећих разлога:

- 1) Ниједно возило не сме да буде паркирано пред улазом у гаражу; у улици у којој је дозвољено саобраћај само у једном правцу возило може да се паркира једино ако има довољно места да друга возила могу да прођу.
- 2) Деца не смеју да се играју наред улице.
- 3) Приликом прелажења улице не смеју се читати новине, као што то чини овај пешак, већ треба пажљиво погледати на лево, а од долевине улице на десно, да ли не долази које возило.
- 4) Бициклиста не сме из преноси ствари које ометају управљање бициклом или угрожавају саобраћај.
- 5) Деца не смеју у игри да неопрезно истравају на средњој улици.
- 7) Терање бицикла на овакав начин — не држећи управљач — претставља опасну лакоислестност.
- 10) Аутомобил не смеју да се паркирају пред аутобуском станицом.
- 11) Овај човек с колицима мора да се држи саобраћајних знакова као и свако друго возило и да се креће у дозвољеном правцу, а не обрнуто.
- 12) Терање тротинета средном улици изазвало је досад много несрећних случајева.
- 16) Преко улице мора се пролазити најкраћим путем, а не

као што то чини ово двоје прелазећи је укосо.

18) Мотоциклиста хоће да заокрене у улици десно од њега, иако је војска у том правцу у овој улици забрањена. Ваљда ће овај преступник још у последњем тренутку — када заокрене — опазити саобраћајну таблу, јер ће у противном бити строго кажњен.

19) Овај бициклиста који се закаче за ауто свакако је један од најтежих преступника, јер угрожава не само саобраћај већ и свој живот.

20) Овај човек на мотоциклу-тротинету, какве у последње време виђамо све више на нашим улицама, огрешно се двоуструко; заокреће на лево не дајући никакав знак, а осим тога „сече“ при заокретању, тако да угрожава пешаке, а могао би се сукобити и с неким возилом које, долазећи из главне улице, сасвим прописно скреће надесно.

21) Војска бициклом удвоје забрањена је, а управљач бицикла мора се држати обема рукама.

22) Забрањено је застајкивање наред улице, као што то чине ове две жене.

И ОВАКО И ОНАКО

У нашем језику има речи за које је свеједно да ли се читају спреда или отпозади. Можете ли да нам наведете неке од тих речи? Да бисмо вам донекле помогли, рећи ћемо вам објашњење, за неке од њих. Дакле, пазите:

- 1) женско име
- 2) чуло
- 3) заменица
- 4) животиња из бајке
- 5) усклик
- 6) вариво
- 7) умовак
- 8) припадник једног старог племена

„Цртани филм“ стар 4.500 година

Ово је фрагмент фресака нађених на зиду једне гробнице у Бени Хасану, у Горњем Египту. Оне потичу из времена Старог царства, негде између 2800 и 2500 године пре наше ере. Фреске су биле у боји — светлој и тамној — како би се личности на њима могле разликовати једна од друге. Уметничка намера била је да прикаже узастопне фазе једне борбе у рвању. Познаваоци овог спорта биће изненађени кад у њима нађу многе класичне покрете римског стила, које су, ето, Египћани примењивали много пре постанка Рима, а такође и не-

ке „захвате“ који необично потсећају на рвање. Али, оно што на овим сликама највише изненађује јесте њихова сличност са снимцима филмске камере. Кад би се оне ставиле у тенанстикоп — тај предак данашњих кинопројектора — оживеде би фигуре борца, тако су њихови покрети брикљиви и тачно разложени. Једно, још тачније, поређење могло би се учинити са цртаним филмовима, с том разликом што се код њих захтева много више појединости, како би се све оне што хармоничније слике и даље утисак кретања.

(1) : : : : : (2) : : : : : (3) : : : : : (4) : : : : : (5) : : : : : (6) : : : : : (7) : : : : : (8) : : : : : (9) : : : : : (10) : : : : :

Турни животи БЕНВЕНУТА ЧЕЛИНИЈА

Ретко је ко у толикој мери био претставник свог времена у добром и рђавом смислу као Бенвенуто Челини. А то време било је једно од најнеобичнијих у историји Европе. Трајени су путеви за нове континенте, цвтели су трговина и банкарство, гомилали су се богатства, развијали се до монументалности архитектура, сликарство и вајарство. Али, и то нарочито у Италији, Челинијевој домовини, постојала је и друга страна ове сјајне медаље: влада тираниа, ратови, општа несигурност за имовину и живот човека, неморал и незапамћено срозаване људског достојанства.

У немирним временима 15 и 16 века, Италија, распарчана у ситне градске државице, била је раздирана спољним и унутрашњим борбама. Сви су били криво завађени: грађанин с грађанином, државица с државицом, папе и кнежеви, кардинали и епископи, и сви заједно међу собом. Војске су крстариле земљом уздуж и попречно. Тукло се, пљачкало, рушило и палило. Храбро срце и чврста рука на добром балчаку били су скоро одлучујући у то доба безакоња. Саво народа, који је одбио кардиналски чин и кога ће папа 1496 године јавно спалити, грмео је на сав глас против неморала кривених и световних достојанственика, позивајући народ да крене бољим путем.

Добар мајстор и — кавгаџија

У то и такво бурно доба, 3 новембра 1500 године, родио се Бенвенуто Челини. У лепом граду Фиренци, на питомом обалама Арна, у кући свога оца Ђованија који је био неимар, музичар и градитељ инструментата, угледао је свет мали

Бенвенуто, будући велики златар и луталица, вајар, расписник, писац и кавгаџија.

Отац је желео да Бенвенуто постане музичар. Учио га је да свира у флауту и рог, али у 15 години син ипак одлази да учи златарство. И одмах на прагу живота испољава два талента: као прецизан мајстор финог укуса и маште и — као мегданџија. Било му је тек шеснаест година кад је са исуканим мачем улетео у гужву многобројних непријатеља и спасао рањеног и онесвешћеног брата.

Другом приликом, у свађи с браћом Гваскони, пред њиховом радњом, тако је снажно ударио једног од њих да се овај стропштао као мртвас. Бенвенуто је хитро извукао бодж и навикнуо:

— Ако који од вас изиђе из дућана, други нека потрчи по исповедника, јер за лекара неће овде бити посла!

На раду Челини је био веома марљив. На гробљу је, у слободно време, претрцавао фигуре чувених мајстора. Цртао је и са ископина на грчким и римским налазиштима и претрцавао слике и скулптуре Микеланђелове, кога је просто обожавао.

Једнога дана, у Фиренцу стигне вајар Торифано и позове Челинија, који је тада учињао приличан углед, да отпутује за Лондон ради неког посла. Овај одмах пристаје, али у разговору Торифано се похвали да је баш он тај који је у младости слично Микеланђелу носу рскавицу. Челинија су ове речи расрдиле. Међутим, зачудо, није извукао мач, већ је само одбио да путује са овим мрским хвалисавцем, који је, уосталом, у историји уметности много значајнији због Микеланђелова носа, него због својих творевина.

Као архитектура, сликарство и вајарство, тако је и уметничко златарство имало у Ренесанси свој снажан успон. Поред тога, предмети од злата до бијали су тада све више уметничких елемената. Пошто би се ратом, интригама или злочиним домогли власти, кнежеви су, као и папе, цедили народ, ратовали, трговали, богаташили се и — наручивали уметничке предмете. Тако је, захва

љујући таленту и порудбинама папе Клементу VII, Челини постао најчувенији златар у Риму.

Поред изванредно лепих савеза и сланика, пехара, бокала, прстења, наушница и крстова, Бенвенуто је у току свог дугог века израдио мноштво скупоцених путира за кардинале, медаља за папе и војводе, златних окова за молитвенике војвођиња, модела за папски новац, па чак и значајних скулптура. Он је знао са много маште и смисла за облик да уноси веће скулпторске фигуре у златарске радове, као нико пре, а ни после њега. Од чисто вајарских радова најчувенији су му Нимфа за капљу и Марс за дворца у Фонтенблоу крај Париза, затим статуе Распећа, Ганимеда и Персеја. Нажалост многи његови радови нису сачувани, јер су током

времени претопољени или ишчезли, али и ово што је остало довољно је да му очува назив највећег уметничког златара свих времена.

Ливење Персеја

Иако није био вајар, Челини одлучи да изради у природној величини Персеја који држи одрубљену Медузину главу. Модел је завршио у воску.

обложио га земљом и све причврстио жицама и вожњем. Са ученицима је донео дрва и у ливници задожио ватру да се восак истопи, како би се од земље начинио калуп.

Ватра је пламтела два дана и две ноћи, восак се истопио, калуп је добро успео и сада је ваљало топити метал и наливати га у калуп. Као за папост, Челинија шпепа грозница и он леже у постељу. Међутим, пламен стаде да лиже дрвену таваницу. Затим удари киша која поче да гаси ватру. Изгледало је да ће сав посао пропасти. Грмело је са свих страна. Један гром тресну савим близу радионице. Док је Челини био у постељи и буцао, приђе му ученик и рече да од скулптуре неће бити ништа.

Челини скочи као опарен. Брзо предузе заштиту нагорелог крова да се не би срушила радионица и навали дрва на ватру. Да би бронза била течнија, донесе око 200 комада свог разног металног посуђа и све претопи у Персеја.

После више дана, када је статуа откривена на тргу у Фиренци, силан се народ слегла да ода признање уметнику. Само првога дана наведено је поред Персеја 20 сонета написаних у славу мајстора и његовог дела. Од тога дана су трг у Фиренци украшавали не само Микеланђелов Давид и Донатељова Јудита, већ и Челинијева Персеја.

Бекство из тврђаве

Челини је много путовао и често бежао из градова да га не ухапсе или не убију због

свађа, интрига или разноразних љубавних авантура. Трипут је био убица, двапут ратник при одбрани Рима, па и осуђеник у тамницама.

Ванбрачни синови папа често су постављани за кардинале или високе службенике. Један од њих, Пјерлуџи, захваљујући интригама, добије од свога оца дозволу да затвори Челинија у тврђаву. Дуго је он ту чамно, док се једне ноћи није спустио низ исечене и заведене каишеве својих чаршавана, али при паду на земљу сломи ногу. Кад се освестио, ипак успе да побегне, али га изненада нападаше изгледали варошки пси. Пошто једног уби, остали се разбегоше, а он набе уочиште код једног кардинала, који затражи од папе милост за Челинија, чија је невиност, уосталом, већ одавно била доказана. Пошто је чуо како је Бенвенуто побегао, папа му опрости, јер се сетио како је и он сам, у својој младости као свештеник, био затворен у тврђави због некаквог фалсификата. Да га не би ондашњи папа обесио, овај је подмитно стражаре и, као и Челини, умакао из тврђаве помоћу ужета.

Бенвенуто Челини умро је у 71 години. Поред пустиловина, туча, убиства и свакојаким неморалних поступака, Челини је, у духу ондашњег времена, оставио за собом и добар број уметничких дела. И по једнима и по другима, он је данас једна од најзанимљивијих личности Ренесансе.

НАЈВЕЋА МАГЛА ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА

Почела је као обична лондонска магла која даје граду неки особен чар. Док се сутон спуштао, Лондон је изгледао као обавијен среброзлатним велом, који је ипак допуштао да се виде предмети на удаљености од сто метара. Око унађених светлики ширио се сјајан ореол. Посматрање с кеја, масивне зграде дуж пристаништа потсећале су на тајанствене источњачке палате, чије је обриси магла умекшавала и растапала. Изгледало је као да цео град лебди у ваздуху.

Тога поподнев, у четвртак 4 децембра 1952 године, ни по чему се није могло закључити да ће то бити "највећа магла двадесетог века", да ће због ње град потпуно замрети и да ће она проузроковати толико несрећа и несрећа.

У петак ујутру, тешки, влажни застор магле притиснуо је град. Људи су могли да виде само своје ноге, а улице познатог им града претвориле су се у неки чудан, стран и непознат свет. Изгледало им је да поред њих промичу људе бестелесне прилике, јер су се у све гушћој магли назирала само сабласна лица пролазника. Чак су и звани аутомобилских сирена били пригушени. Магла је била "густа као мртва од грешка", како кажу Лондонци. Најпрометније улице које воде у средиште града биле су закрчене возилима, која су се кретала споро као пужевци. Испред сваких кола, као некад испред прве железнице, ишао је кондуктер, крчио пут и довикивао шоферу унутра. Возачи који су се кретали с мање опрезности обично су настрадали. Они који су морали да обаве неки хитан посао довијали су се на све могуће начине. Тако је неки човек морао да пренесе две тешке вреће из Ливерпулске улице до железничке станице која је била удаљена око два километра. Једва је успео да наговори шофера да га "повезе". Уствари, он је ишао испред кола која су, једва милела, а само су се вреће "возиле". Пут од два километра "успели" су да преваде за један дан.

На лондонском аеродрому авиони су се спуштали једино захваљујући инструментима за "слепе атерирање". Ускоро је саобраћај потпуно обустављен и радили су само подземне железнице. Ипак, Лондонци су и тога дана отишли на посао. Ишли су опрезно, али придично сигурно, јер су за време ра-

та научили да се крећу кроз замрачени град.

Уколико је дан више одмичао, магла је мењала боју. У рану зору била је прљавобела. Кад је из хиљаде димњака покувао дим, она се претворила у смеђу, затим у тамнокрму и, најзад, у црну. Увлачила се у нос, уста, плућа. То после подне каишао је цео Лондон. Ипак, Лондонци нису били много узнемирани, сем метеоролога. Они су знали да су атмосферске прилике такве да ће магла постајати све гушћа, све опаснија и да ће дуго притискивати град.

У суботу ујутру Лондон се забринуо. Особе са осетљивим органима да дисање и са слабиим срцем једва су дисале, а многи су и умирали од недостатка ваздуха. У подне су болнице биле препуне. Чак и у случају да су прилике биле нормалне било би тешко узакати помоћ толиком броју болесника. Број несрећа стално се повећавао.

Радици и службеници спавали су у својим фабрикама и канцеларијама, а посланици у парламенту. На обалама Тем-

у тамном Лондону ипак је било људи који су се по њему кретали лако као и раније и који су успели да спасу многе грађане. То су били слешци — људи који су научили да се крећу по вичитом мраку. Многи од њих стајали су на станимама подземне железнице и одводили кућама бестомовне, збуњене људе којима у тој магли чуло вида ништа није користило. Један стари слепац неуморно је радио цео дан. Био је, можда, први пут срећан што му је његова тешка несрећа омогућила да помогне ближњима.

Велики милдонски град потпуно је замро. Магла се увлачила и у куће и од ње се није могло побегти. Улицама је одјекивао само пригушен тутањ и сирене кола за спасавање. Недеља је "осванула" хладна и обавијена још гушћом маглом. У предграђима Лондона седели су на улицама људи и жене који су се изгубили у магли. Доцније, кад се магла дигла, многе од њих нашли су смрнуте и загушене.

У понедељак у подне магла се мало дигла, али је одмах затим поново притисла град. После неколико сати, магла се разредила и, најзад, дигла.

Лондонци нису могли да препознају свој град: улице и зграде биле су покривене слојем чађи, а намештај по кућама лепљивом, црном прелавом. Коса плавих људи постада је смеђа.

Материјална штета настала за време четвородневне магле била је огромна. Ипак, најстрашније је било то што је магла, највећа и најгушћа магла овог столећа, проузроковала четири хиљаде смртних случајева.

Магла је у Лондону неизбежна. Али, она не би била тако густа и опасна да у граду нема толико дима. А у Енглеској, нарочито у Лондону, дима би било мање да готово у свакој кући нема камина који се ложи лигнитом. Иако су се више пута уверили да дим који се диже из камина може да проузрокује несрећу, Енглези не могу да их се одрекну, јер је то једна од њихових драгих навика. У зиму 1879/80 године над Лондоном је пуна четири месеца лежала црна, густа, отровна магла. Те зиме број жртава магле изнео је преко десет хиљада. Ипак, камини су остали у домовима Лондонаца, као што ће свакако остати и после "највеће магле двадесетог века".

ПОВРАТИМСТВО

Витешко патјецање било је јако развијено у Средњем веку у свим земљама и имало је разне облике. Један од њих је и натстрељивање, о коме се говори и у нашој народној поезији. Тако по једној народној песми Али-ага позива Марка Краљевића да се с њим натстрељује. Услови такмичења били су они: ако Марко натстреди Али-ага, онда ће му овај дати свој двор и све у њему, па и жену, а ако Али-ага натстреди Марка, онда ће га обесити и узети му Шарца. По песми, Марко се извињавао и говорио Турчину да је бољестан и да због тога не може да се натстрељује, али се Али-ага није хтео да окани, па је Марко најзад пристао и натстредио Турчина. Знајући да мора испунити обећање, Турчин се нашао у великој невољи, па је, плачући, почео да моли:

Богом брате, Краљевићу Марко, Вишим богом и светим Јованом.

По убаву закону нашем, На част теби моји бјели двори И кадун моја вјерна љуба, Тек ме помој, брате, објесити.

Чујући те речи, Марко му одговара:

О, Турчине, жив те бог убио, Кад ме братиш, што ми жену дајеш?

Снашница је као и сестрица.

Уствари, Турчин се, да би се избавио, послужио једном светом установом, која је јако цењена у нашем народу — побратимством. Марко је по обичају, чим га је Али-ага назвао братом, постао његов побратим, а Турчинова жена Маркова снаха, а то је онда исто што и рођена сестра. Али-ага је то знао и тиме су отпали сви услови такмичења и, место да постану љути непријатељи, они су сада духовни сродници. Побратимство је било јако развијено у прошлости и много се поштовало, а до њега се држало као до неке светиње. О њему се говори не само у народним песмама, него и у причама. Оно се и до данас понегде задржало, а и многи наши научници (Т. Борђевић, М. Милићевић и други), посветили су му пажњу. По-

братимстао се склапало између мушких и женских; између људи исте, али и различите вере, као што се види и у горњој песми.

За братимљење није се увек тражио неки нарочити церемонијал, наоко је постојао. Довољно је некад било само неког назвати братом и побратимство је већ створено. У свом Рјечнику и Вук говори о побратимству. Он, намећу о сталог, каже да је у стара времена побратим много више зна-

га да је изведе из горе. Јован то и учини, јер му је то била дужност, пошто му је Смиљана од тренутка кад га је назвала братом била исто што и сестра. У другој народној песми девојка Будимка, коју су дивови заробили, говори царевину Јовану, који лови по планини:

Богом брате, од горе хајдуче, Отми мене данас од дивова, Честита ћу тебе учинити.

Јован јој притиче у помоћ, води борбу с дивовима и све их поубија, а затим узима Будимку девојку и води је својем дому. Његова мајка, сва срећна, каже му:

Добар ти си шићар шићарио, Теби љубу, мени милу снаху.

Али, на то јој син одговара: Ово тије моја заручница, Већ је моја богом посестрима.

Има још много сличних примера, а наводе се и примери у народној песми како жена после венчања назове мужа побратимом и отада они више нису муж и жена, иако су венчани, него брат и сестра. Побратимство је можда у овом случају помогло некој девојци или момку које су венчали по жељи родитеља, без властите воље.

По јачини поштовања, побратимству је слично посестримво, посињење и кумство. Свако се од њих ценило, а сваки прекршај сматрао се за један од најтежих грехова.

Историја Чаја

Европљани пију чај тек од пре три стотине година. Па ипак, за овај напитак знало се у другим деловима света много раније. Историја чаја старија је од историје многих народа и држава. Енглески културни историчар Ленкестер говори о кинеском цару Шен Нунгу, из 28 века пре наше ере, као о проналазачу чаја. До тога је дошао сасвим случајно. Цар је, из хигијенских разлога, пио само прокувану воду. Једнога

Ипак, Американцима припада част да су открили једну нову врсту летњег чаја — чај хлађен на леду. Појава чаја у Европи оставила је трагова и у књижевности. Чај се први пут помиње 1559 у путничком дневнику Венецијанца Ђамбатисте Рамусија. Четрдесет и једну годину доцније, у Енглеској је објављен превод једног холандског дела у коме се до ситница описује како се у Кини и Јапану справља и пије

не, због којих је био веома скуп. То су искористили многобројни кријумчари и богатили се уносећи кришом огромне количине чаја. Рачуна се да је у Енглеској трошено више кријумчареног него парњеног чаја. Високе царине на чај биле су и један од повода за енглеско-амерички сукоб у другој половини 18 века. Енглеска Источноиндиска компанија имала је монопол на извоз чаја у Америку. Како је на основу закона овај чај требао да буде царинен, Американци одлуче да га бојкотирају. Кад су се децембра 1773 године у бостонском пристаништу усидрила три енглеска чајна брода, навале на њих једне ноћи Американци, прерушени у Индијанце, и побацијају сав чај у море. Тако су почели догађаји који су на крају довели до одвајања Америке од Енглеске и извојевања независности младе америчке републике.

дана падну му у лонац с водом два-три листића неке биљке, од којих је вода добила врло пријатну арому. Од тога дана Шен Нунг пио је само овако зачињену воду, уствари — чај.

Ленкестер наводи и друге приче, уствари легенде, о проналазачу чаја. У Индији се мисли да га је пронашао неки будистички калуђер Дарма. Он је пуних пет година провео усамљен, размишљајући о смислу живота. Сан му је био највећи непријатељ, јер му је склапао уморне очи и замагљивао ум баш кад би пао у најдубље мисли. Борба се тако са сном, изнисио је из свог скровишта не би ли га ваздух мало освежио. Несвестан шта ради, откинуо је неколико листића с једног жбуна, ставио их у уста и почео да жваће. Као руком однесен, сан је одлетео и његов ум био је у стању, као никад дотад, да мисли и закључује. А то је био жбун чаја.

Има много оваквих, а и много фантастичнијих прича, али је једно несумњиво: источњачки народи знали су за чај веома давно, тако давно да се почеци његове употребе губе у далекој прошлости.

У Енглеску чај је стигао у време Кромвелове владавине, но у тако малим количинама да се до њега тешко долазило. Да је у 17 веку чај био реткост доказује прибелешка у дневнику чувеног истраживача Пеписа: "Послао сам по шољу чаја, једног кинеског пића које дотад још нисам окусио". Сто година доцније чај је већ увелико у моди. Нарочито га одушевљено прихватају пуританци, гледајући у њему савезника у борби против алкохолизма. Чај се не пије само за доручак, већ и у току читавог дана. Данашњи Енглези сматра три шоље чаја на дан веома скромном количином. Становништво Велике Британије, са својих 50 милиона, претставља данас свега око два процента светског становништва, али оно потроши годишње око 40 процената целокупног чаја који се изнесе на светско тржиште.

После Енглеске, Америка је највећи потрошач чаја. Енглези потсмешљиво говоре о америчком начину справљања овог напитка. По њиховом мишљењу, у америчким ресторанима служи се најгори чај на свету. Американци кувају воду и по више пута, али се тврдоглаво опиру да лише чаја прелију врелом водом...

се притисне дугме са одређеним иштањем, осветли се онај део на коме се могу наћи тражени подаци. Тако се зачас дознаје где се чај највише сали, где се продаје и троши.

Кад је почетком прошлог рата у Енглеској заведено рационарирање животних намирница, та мера погодила је и чај. Она је била на снази све до октобра прошле године. Вест да је после пуних два наест година укинуто рационарирање чаја, одјекнула је сензационално у Британији. То је била најзначајнија вест на овој страни свих енглеских листова тога дана. Томе догађају чак је и "Тајмс" посветио свој уводник.

КАЗНЕ ЗА РЂАВЕ МУЗИЧАРЕ

Музика је озбиљна ствар у афричкој цунгли, тако бар тврде истраживачи и научници који су имали прилике да слушају концерте музичара разних припадних племена. Код неких племена кажњавају се свирачи ако отсвирају неку "фалш" ноту или испусте такт.

Свирање на урођеничким бубњевима или другим музичким инструментима није нимало лака ствар. Пре свега, свирачи морају да науче да одмах погоде праву ноту, иначе им се може десити да их казне.

Овако строге казне за свираче долазе отуда што се њихов посао не састоји само у забављању осталих припадника свог племена. Њихова дужност је много озбиљнија, јер преко бубњева шаљу важне вести другим племенима, често на удаљеност од 7 до 12 километара. Ако добар слушач погрешно, не постоји могућност да се ова грешка исправи. Зато он уопште не сме да грешни.

ПЛОВКА И ПАЧЕ

Ова пловка и ово паче нацртани су једним потезом о-

ловке. Да ли их и ви можете нацртати једним потезом? Покушајте!

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

ЖИВА БАШТА

Познато је да су индиски факири веома издржљиви. Да би стекли ту особину, они се труде да очеличе своје тело и да га привикну на бол и неугодности. У низу тих напорних вежби, један факир начинио је од себе живу топлу леђу. Он је легао на леђа, ставио на браду прегршт влажне

земље и засејао је семеном слачице. Факир је лежао без покрета, изложен дневној жежи и ноћној влази, без хране и воде, све док семе није проклијало.

ВЕТАР ИЗ ОЧИЈУ

Алфред Лангевен из Детроита, у америчкој савезној држави Мичиген, могао је да дува на очи. Ову своју вештину он је приказао пред многим медицинским стручњацима, који за њу нису могли да нађу објашњење. „Ветар“ из Лангевенових очију био је прилично јак, тако да је могао да угаси пламен свеће.

НЕЖНИ ОТАЦ-ПИНГВИН

У лондонском зоолошком врту био је пре Другог светског рата пар такозваних краљевских пингвина. Женка је снела јаје и нешто касније угинула. Мужјак, који је остао сам, заменио је женку и седио на јајету све док се младунче није излегло.

КОРИСТОЉУБИВИ ВАТРОГАСАЦ

Марко Лициније Крас (115-53 пре наше ере), један од чланова Цезаровог триумвирата, био је најбогатији човек свог времена. До огромног богатства Крас је дошао на необичан, и не баш поштен начин. Наиме, он је основао једну ватрогасну бригаду у којој је било око 500 људи. У то време у Риму није било ва-

трогасаца. Кад год би где избио пожар, Крас је одлазио тамо и нудио сопственику необично малу суму за кућу која је горела. Ако би сопственик одбио, Крас би пустио да кућа изгори. Многи несрећници пристајали су на Красову понуду, тако да је он за кратко време зарадио огромне своте новца купујући запаљене куће, које је гасио, а затим продавао.

РАТ ЗБОГ МЕДВЕДА

Два суседна кантона у Швајцарској, Апенцел и Сен Гал, имала су исти грб, на коме се налазила слика једног медведа. Године 1579 Сен Гал је објавио алманах у коме је стајало да је на њиховом грбу медвед, а да је на грбу њихових суседа медведица. Увређени становници Апенцела напали су на Сен Гал. Рат између ових кантона трајао је две године и тек тада, после многобројних жртава, Сен Гал је свечано признао да је и на грбу њихових суседа медвед.

ЧОВЕК — СВЕТИЉКА

Улице кинеског града Чункинга, на обали реке Јангцејанг, осветљавала је понекад, и то све до недавно, једна чудна светиљка. Неки стари Кинез који је на глави носио црвену упаљену свећу често је лутао улицама града. На врху темена имао је рупу,

прилично дубоку, која је подирала све до доње површине костију које штите моздану опну. У то удубљење Кинез је стављао упаљену свећу. Разуме се да ово није чинио из неког задовољства, већ да би привукао пажњу туриста и на тај начин зарадио нешто новца.

МАЛИ ХИЈАВАТА

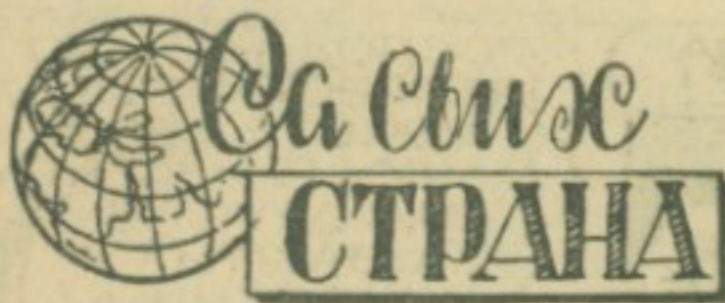
WALY DISNEY

БИМЕ ИСТИ КАО ТАТИН, САМО МАМО МАЊИ!

НЕ ИДЕ БАШ ТАКО ЛАКО!

ДОК ЈА ДРЕМАМ, ВАТРА РАДИ!

АХА! ТАКО ЛИ СЕ ТО РАДИ!

ФУТБАЛСКЕ УТАКМИЦЕ У СРБИЈИ ПРЕ 40 ГОДИНА

Пре четрдесет година, фудбалски спорт у Србији тек се налазио у развоју. У то време најбољи клубови били су Крагујевачка „Шумадија“ и београдски „Српски мач“ и „Соко“.

КОСА — ОРУЖЈЕ ПОМОРАЦА

У поморским биткама Римљани су се служили разним оружјем, а поред осталог и фалком. То је била дуга мотка са неком врстом косе на једном крају.

на непријатељске војнике на палуби. Оставши без једара, брод није могао да се креће, па ни кад је ветар био повољан, а усто је настајала читава забуна и неред међу непријатељским војницима.

ШТА ЈЕ МАГНЕТ

У давно доба, по једној причи, у Малој Азији постојао је град Магнезија. У близини тога града налазило се брдо у коме су била лежишта гвоздене руде.

руда која привлачи гвоздене предмете. Сам магнетит је једна врста гвоздене руде и пошто је нађен у природи назива се природни магнет, за разлику од вештачког, који се прави превлачењем магнета по комаду гвозђа или помоћу електричне струје.

ПЕТУНИЈА

Они који воле цвеће радо гаје, поред осталог, и петуније, којима украшавају, прозоре, балкон и леје у вазонима. Петунија, по богатству боја, спада међу најлепше цвеће.

али су најчешће изнијансирани, тако да се предивају у више боја. Петуније цветају преко целог лета, све до у касну јесен.

Дали знате?

Детелина на песку

Др Педро Вентуро, из Перуа, дугогодишњим испитивањем дошао је до занимљивих открића у погледу плодности песка. Он је успео да на морском јалу одгаји детелину, а по његовом мишљењу постоји могућност да се на таквом земљишту гаје и друге културе.

Каданко је ово откриће значајно види се из чињенице да је отприлике једна четвртина Земљине кугле прекривена песком. Досад су ти делови сматрани пустињама, на којима не може да успева ниједна биљна врста.

Издржљивост животиња

Брижљивим научним испитивањем утврђено је колико која животиња може да издржи без хране и воде. Тако је утврђено да коњ може да издржи 25 дана без хране само ако му се за то време даје до вољно воде.

НОВА ЛЕГУРА ЗА МЛАЗНЕ АВИОНЕ

У скорој будућности употребљавање се за млазне авионе и моторе легура са новим металом — титанијумом. Ова легура има многа предности над челиком.

Фабрика Вестингхаус, у Питсбургу, начинила је од ове легуре прве пробне моторе и дошла до добрих резултата. Нов мотор је за три петине лакши од ранијег, челичног, који је имао исту снагу.

Титанијум и његове легуре почили су се примењивати тек после Другог светског рата. Они су још прилично скупи, али то не утиче на војну технику, где цена не игра главну улогу.

стало је растао. Он је земљиште прво оградно дрвцем, које је засадио у пешчаном дуну, да би спречило наносење песка. Затим је редовно задињао дрвце, док није добио жицу оградну широку 20 до 30 метара. Дрвце је израсло до десет метара у висину.

Тада је поред саме морске обале ископао канал и из њега је наводњавао своја поља. Тако је успео да одгаји детелину и још неке културе. Да би ублажио јачину морских ветрова, др Вентуро је с морске стране засадио једну врсту трске, која је послужила као неки зид.

Према запажањима др Вентура, наводњавање је нарочито важно првих месеци, док се биљка развије, а после тога може се и смањити. Он верује да се све пустиње на сличан начин могу претворити у плод на поља.

је утинуо већ после пет дана кад му нису дали да пије, а давали су му хране колико је хтео.

То правило важи и за све остале животиње. Ако имају да једу а немају да пију, све животиње врло брзо утину. То чак важи и за човека.

Мачке могу да издрже без хране 15 до 20 дана, али притом морају да имају довољно воде за пиће. Под таквим условима пас може да живи чак и 39 дана, али не може да издржи без воде ни двадесет дана.

Широка примена ултразвука

Ултразвук је највише познат по својој широкој употреби код радара, који су Енглези први пут употребили у Другом светском рату. Користиће се ултразвука данас је знатно проширено и он већ чини многе значајне услуге човечанству.

У води је ултразвук од огромне користи. Он се лако пробија кроз водене слојеве и служи за мерење дубина, за откривање подморница, за проналажење риба у дубинама итд. Недавно је у Француској пронађен начин да се помоћу ултразвука пере веш. Томе се не треба чудити кад знамо да извор ултразвука од свега једног киловата изазива покретање воде у једном лавору слично кључању. Ако ставимо ру-

ЉУДИ И КЛИМА

Др Алман Ханс, шведски амбасадор у Норвешкој, познат је као стручњак за климатологију. На једном састанку климатолога он је изнео занимљиве податке у погледу проучавања климе.

Према његовом излагању, разне промене климе потичу од Сунчевих пега и промена на њему. Како нисмо у стању да нађемо начин на који бисмо те промене мерили главни пажњу треба обратити на Сунчево зрачење, у првом реду на ултраљубичасте зраке и њихово дејство на разне слојеве наше атмосфере, почев од стратосфере па све до морске површине.

Упитан да ли ће после тих изучавања људи моћи да контролишу климу, др Ханс је одговорио: „Надам се да људи то никад неће успети, јер би то начинило већу пометњу него атомска бомба. Киша пада на поља, али и на рубље које се суши на конопцу. Ко би сложио различите жеље људи, нација и континената! Упоредите само мишљење о киши једног туристе и једног пољопривредника“.

ОЗОНСКЕ ЛАМПЕ

Фабрика Вестингхаус у Америци конструисала је нове озонске светилке, које ће у авионима отклањати неугодне мирисе и освежавати ваздух. Оне ће бити постављене испод седишта и радиће на једносмислену струју од 24 волта, а моћи ће да функционишу и у хангару и при путовању.

... сви метали имају извесан мирис. Утврђено је да најјачи мирис има сребро, а затим бакар. Најслабији мирис има никл.

... у Јапану се гаје нарочите врсте петлова с дугачким репом. Реп тих петлова може да буде дуг по четири и по метра.

... од свих животиња највећи број зуба има делфин: две стотине. Одмах за њим долази такозвана морска свиња, која има сто зуба. Међутим, нарвал, морски једнорог који припада истој породици, има свега два зуба. Женка морског једнорога уопште нема зуба.

... младунци плавог дуги могу да буду дуги до 6,5 метара.

... сеоске куће у Кореји грађене су у облику полукруга. На прозорима немају стакла, већ воштан хартију.

... морска ластва може да прогута рибу много већу од себе.

... ако се догоди да ситан морски рак изгуби очи, он наместо очију добија неку врсту пипака којим му замењују чуло вида.

... најхладније место на свету је Ојмекон, у Сибиру. У том месту забележена је температура од 78 степени испод нуле.

... сладолед се први пут појавио у Тоскани, у Италији, и то у 16 веку. Први творац сладолета, или неког хладног крема који је био сличан сладоледу, био је Бернардо Буоноталенти.

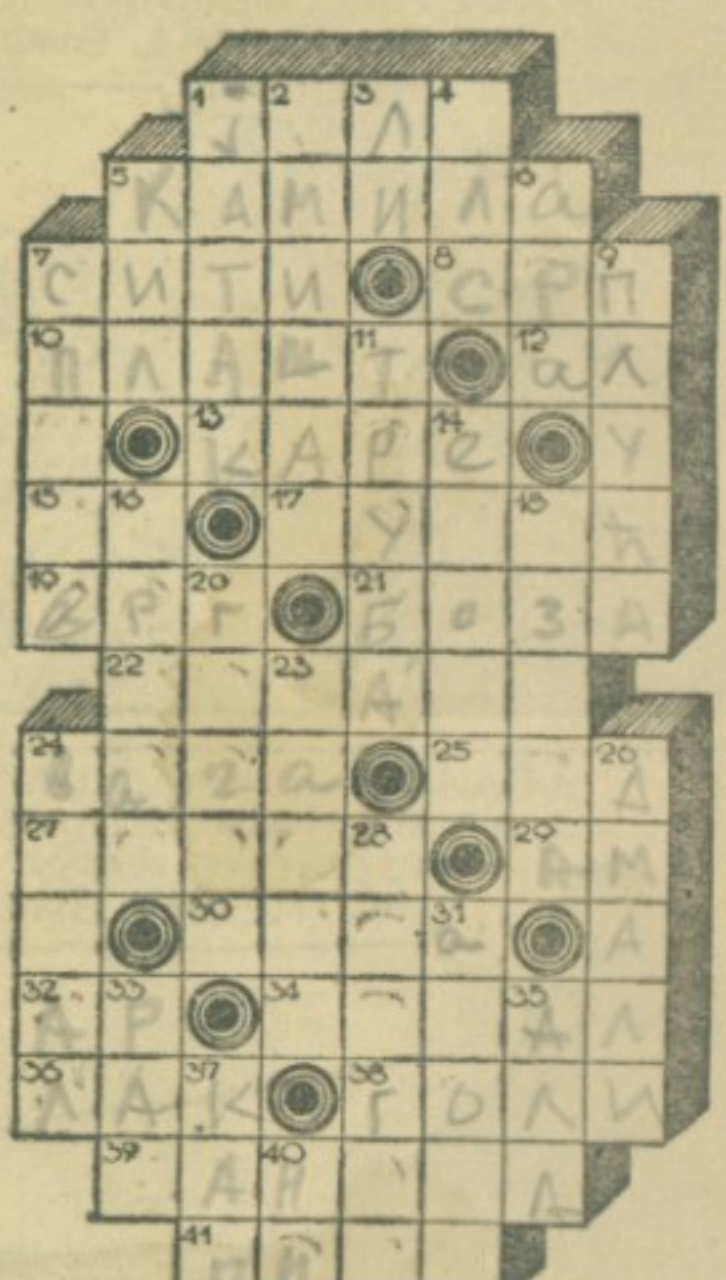
... мачка види у мраку 39 пута боље него човек.

... први електрични подморски кабл прорадио је 31 децембра 1858 године. Он је измишљао Француску и Енглеску и био је постављен између Довера и Калеа.

Водоравно: 1) прета чамца; 5) једна пустињска животиња; 7) нахравени; 8) полупривредна алатка; 10) ортач; 12) хемиски знак за алуминијум; 13) кола за топовску муницију (множ.); 15) град у старој Халдеји; 17) историјско место код Чачка; 19) јединица за мерење силе; 21) напихат справљен од кукурузног брашна; 22) клетвеник (множ.); 24) справа за мерење тежине; 25) брдо на Криту; 27) један метал; 29) део коњске опреме; 30) притока Дунава; 32) мера за површину; 34) трговац изишленог и старог одела (турци); 36) мале тежине; 38) ноге; 39) презиме италијанског вајара из 19 века; 41) део једне европске ноћне јединице.

Усправно: 1) човек који помаже лопове и злочице; 2) наше летовалице на Јадрану; 3) улитка речна; 4) немачки прилог; 5) град у Немачкој; 6) папагај; 7) узвишени од корала или неска; 8) орган за дисање; 11) један дувачки инструмент; 14) место у Италији; 16) протиник; 18) старо египатско божанство; 20) инстинкт; 23) свечано обећање; 24) самогласник; 26) носачи; 28) једна од савезних држава Америке; 31) врста рибарске мреже (множ.); 33) животиња из класе љускара; 35) аждаја; 37) део чистотице; 40) одречна речца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ту; 3) база; 5) комора; 7) реторика; 9) ола; 10) шаа; 11) ка; 12) ом; 14) ба; 15) Равена; 18) кеса; 19) корали; 21) во; 22) ар; 23) ро; 25) ало; 27) нес; 28) лимузина; 31) ренија; 32) Чема; 33) Цесарец (Аугуст). Усправно: 1) тамо; 2) узор; 3) Вота (Луј); 4) ариш; 5) кедар; 6) Акаба; 7) рок; 8) ала; 12) опера; 13) месар; 16) ако; 17) Нал; 19) колтр; 20) Ирена; 21) вал; 24) оса; 26) Омер; 27) лија; 29) Увац; 30) зина.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ГУСКА НА ТОЧКОВИМА

Изрежите од картона: 1) главу и врат, на чијем крају причврстите куглицу печатног воска који треба да клати гускину главу, и 2) пар крила и ноге.

Испразните једно јаје, чија ће љуска претстављати труп, правећи отвор на ширем крају. У њега увуците гуски врат. Врат окаче унутрашњости гуске помоћу конца који излази на горњу површину и ту је везан у чвор. Тако је омогућено балансирање главе у одређеном простору.

Затим прилепите крила и

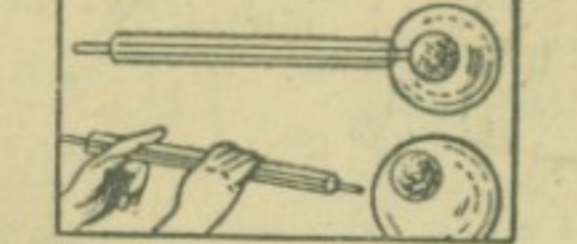
ноге и поставите гуску на једну дашчицу. Направите четири точкића од плуте или чврстог картона. При-

вежите конач за предњи крај колица, повуците га и гуска ће покретати главу.

ДУПЛИ МЕХУРОВИ ОД САПУНИЦЕ

Деца праве мехурове од сапунице, али је мало њих покушало да направи душе мехурове, тј. да један мехур буде у другоме. Ево како се то може извести.

Узмите две цеви: тању,

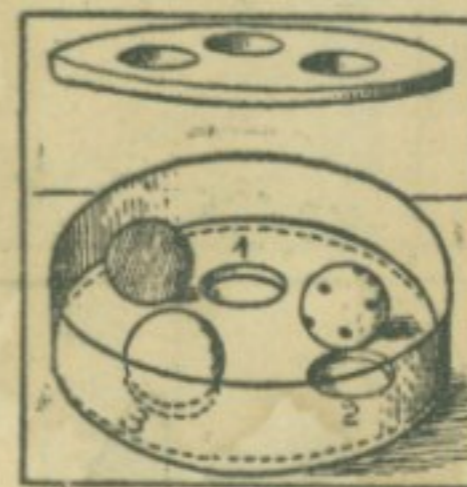

дужу и дебљу, крају. Умоћните дебљу у сапуницу и дуните. Добићете велики мехур. Сад наклоните и увуците тању цев у дебљу и опет дуните. Добићете два мехура, од којих се мањи налази у већем. Наглим трајањем обеју цеви мехури ће се одвојити од цеви и лебдети у ваздуху.

Ако ово вешто радите, успех вам је сигуран.

ТРИ ЛОПТИЦЕ

За ову занимљиву игру узмите једну кутију чије

ће дно бити неки дебљи картон или, још боље, даска, и у њој изрежите три руне. Овине додајте три лоптице, које ћете означити бројевима или обојити различитом бојом. Свака лоптица треба да има своју одређену руну.

Вештина се састоји у томе да сатерате лопте у одговарајуће руне померањем кутије, а да притом лоптице не додирујете. Руне треба да су толико дубоке да лоптице убу отприлике за три четвртине.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНЈА,
МОРНАРА ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА

МОРСКА ЛАСТА* СЕ НАДУКАЛА, ПОСАДА, ПОД КОМАНДОМ ТОМА ТРАУТА И ШАНГ ЛИНА ОПРАВЉАЈУ КРМУ И ГРАДИ ОД БАМБУСОВИХ СТАБАЛА ЧУДАН СПЛАВ, КОЈИ ЋЕ ПОМОЋИ ДА СЕ БРОД ОТИСНЕ НА ПУЧИНУ ЧИМ НАИЂЕ ПЛИМА.

